

Шемаєва Г. В. *Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія / Г. В. Шемаєва ; М-во культури і туризму України, Харків. держ. акад. культури. — Х. : ХДАК, 2008. — 288 с.*

Наука — не предмет чистого мислення, а предмет мислення, що постійно залучається до практики і постійно підкріплюється практикою.

Д. Бернал

Сучасне інформаційне суспільство, інтелектуалізація та зростання наукоємкості праці майже в усіх сферах діяльності потребують відповідних змін поглядів на систему наукових комунікацій як комплексний процес поширення інформації та знань за допомогою технічних засобів. Принаймні, на новій інформаційно-комунікаційній базі, пов'язаній зі створенням сучасної обчислювальної техніки, ефективним розвитком комп'ютерної мережі, постійним збільшенням електронних ресурсів, саме бібліотеки і бібліотечні системи мають стати, на нашу думку, найбільш впливовим, прагматичним, ефективним та адекватним механізмом, що забезпечує інформаційні потреби суспільства. З огляду на це, наукові висновки та теоретичні обґрунтування, які спробувала зробити Г. Шемаєва у монографічному дослідженні, а також помітна актуалізація значення електронних ресурсів для соціальних і специфічних потреб науки в цілому можуть бути певним чином використані для вдосконалення соціально-комунікаційного потенціалу бібліотек України.

Очевидний сьогодні факт, на який спирається авторка, — в умовах поглибленої інтеграції бібліотек до інформаційного електронного середовища невід'ємною складовою бібліотечного простору стають електронні документи, повнотекстові журнали, проблемно-орієнтовані бази даних та інші ресурси. Така когнітивна насиченість інформаційного потоку в цифровому середовищі, що постійно оновлюється й урізноманітнюється, має суттєво вплинути на якість забезпечення інформаційних потреб науково-комунікаційної сфери.

У контексті встановлення ролі бібліотек та значення електронних ресурсів у системі сучасних наукових комунікацій, на чому постійно акцентує авторка, зростає реальна необхідність дослідження ресурсної, мультимедійної бази електронного середовища як найактуальнішого масиву наукової інформації. Саме тому монографія доцента Харківської державної академії культури Г. Шемаєвої, переконані, є своєчасним та актуальним науковим дослідженням для певного переосмислення моделей сучасної бібліотеки як оновленої соціально-комунікаційної системи з домінантою інформаційних, комп'ютерних технологій.

Слід зазначити також, що глибокий і різнобічний науковий погляд авторки на сучасну соціально-комунікаційну ситуацію в бібліотечній технології збирання, концентрації, подання та узагальнення інформації є, на нашу думку, свідченням фахового володіння базовими засадами створення електронних ресурсів, знанням практики та досвідом роботи у бібліотечній галузі. Ганна Василівна Шемаєва пов'язана з бібліотечною справою більше трьох десятиків років. Пройшла шлях від бібліотекаря до директора Наукового інформаційно-бібліотечного центру. З 1992 по 2004 роки була віце-президентом Асоціації сучасних інформаційно-бібліотечних технологій, членом правління Харківського бібліотечного товариства, членом Міжнародної асоціації інформаційних працівників "Animals Health Information Specialists". Вона — відмінник аграрної освіти та науки. Прихід Ганни Василівни до наукової діяльності став результатом плідної понадтридцятирічної праці, своєрідним

узагальненням здобутків й аналізування існуючих у бібліотечній справі проблем.

Тому-то рецензовану монографію, думається, можна з повним правом назвати її фундаментальною науковою працею, враховуючи обсяг і зміст дослідження, рівень розроблення у ньому теми та обґрунтування принципових висновків, що надзвичайно важливо для повсякденного використання у бібліотечній діяльності (на жаль, це не завжди характеризує наукові розроблення у галузі бібліотекознавства).

У дослідженні Г. Шемаєвої, на наше переконання, дуже правильно відбито основні аспекти формування та використання електронних ресурсів бібліотек України, визначено їхню роль як основного елементу в системі сучасних наукових комунікацій на різних рівнях функціонування: національному, регіональному, галузевому і спеціалізованому. Застосування історичних, теоретико-практичних, організаційних, соціально-комунікаційних підходів до вивчення електронних ресурсів бібліотек України, на нашу думку, дало авторці змогу визначити тенденції їхнього створення, збереження, використання, а також правильно обрати стратегії подальшого розвитку інформаційного наукового середовища.

Привертає увагу й те, що Г. Шемаєва розглядає електронні ресурси бібліотек як активну складову науки України, що є невід'ємним елементом документних і недокументних, формальних і неформальних, лінійних і нелінійних наукових комунікацій, від якості яких залежить сталий соціально-економічний і суспільний розвиток країни, її інтеграція до світового інформаційного простору. Крім того, система аналізу проблем, які досліджує авторка, характеризується науковою оригінальністю і логічністю аргументацій, змістовною завершенистю проведеної роботи, пропорційністю її структури: вступ, п'ять розділів, післямова, список використаної літератури.

У вступі Г. Шемаєва обґрунтовує значення електронних ресурсів бібліотек України в системі наукових комунікацій, визначає основні завдання дослідження. У першому його розділі формуються уявлення про електронні ресурси бібліотек, визначаються історико-культурні традиції бібліотечної діяльності в системі науки та вивчаються сучасні підходи до її інформаційного забезпечення, що уможливило розкриття соціально-комунікаційного потенціалу бібліотек України. Важливим вважаємо обґрунтування авторкою тези, що саме бібліотеці як соціальному інституту сучасної цивілізації та новаційному інформаційному середовищу належить провідне місце у збереженні, формуванні й передачі інтелектуального потенціалу суспільства.

Визначаючи головні напрями і тенденції інтеграції бібліотек України до інформаційної інфраструктури науки, у другому розділі монографічної роботи дослідниця характеризує стан вітчизняної науки та її інформаційних складових, а також формулює особливості практичної діяльності бібліотек України в зазначеній системі. Здійснений аналіз загальних тенденцій розвитку електронних ресурсів є корисним для бібліотек, що дасть їхнім співробітникам змогу насамперед зорієнтуватися і визначитися у виборі оптимальної й ефективної моделі розвитку системи інформаційного забезпечення наукових комунікацій.

Третій розділ присвячений аналізу стану електронних ресурсів бібліотек України на національному, регіональному, галузевому та спеціалізованому рівнях функціонування, їхньому інформаційному, інтеграційному впливу на розвиток системи наукових комунікацій. Послідовне вивчення цих характеристик дасть змогу, переконані, адекватніше й ефективніше адаптувати електронні ресурси у практичну площину бібліотечної діяльності задля вдосконалення інформаційного задоволення потреб суспільства.

Четвертий розділ монографії розкриває вплив диверсифікації інформаційних каналів і засобів системи наукових комунікацій, зокрема мультимедійних продуктів, на ефективність розвитку когнітивної складової діяльності бібліотек. Науковець акцентує на посиленні ролі бібліотек неза-

лежно від їхнього типу, виду та підпорядкованості у формуванні інформаційного, когнітивного середовища для забезпечення потреб науки, організації доступу до віддалених наукових ресурсів.

У п'ятому розділі Г. Шемаєва викладає своє бачення основних стратегій розвитку електронних ресурсів бібліотек України в системі наукових комунікацій, а саме — процесів формування і збагачення електронного середовища, аналітичної діяльності та управління інформаційними потоками на засадах професійної комунікаційної взаємодії бібліотечних фахівців у мультимедійному просторі. Запропоновані стратегічні підходи мають, на нашу думку, ключове значення для набуття нових організаційно-функціональних ознак практичної діяльності бібліотек у техніко-технологічному просторі інформаційного суспільства.

Певний інтерес представляє список використаних авторкою джерел, з яких майже 100 — іншомовні, що, поперше, є свідченням залучення до аналізу світового досвіду, по-друге, сам перелік видань може використовуватися як бібліографічний покажчик, що об'єднує цінну та корисну інформацію з проблем створення та використання електронних ресурсів для ефективної бібліотечної діяльності у системі наукових комунікацій.

Як й будь-яка інша творча праця, рецензована монографія має, безумовно, і спірні моменти або недостатньо висвітлені окремі аспекти. Так, нам, як представникам освіт-

ньої правової галузі, хотілося б, щоб у дослідженні більшої уваги приділялось особливостям формування правових електронних ресурсів, орієнтованих на збагачення інформаційно-комунікаційного середовища вищої юридичної школи, конкретніше висвітлювалась ця тема.

При перевиданні монографії доцільно подбати про поліпшення поліграфічного оформлення: палітурка, папір тощо.

У цілому ж, слід зазначити, монографічне дослідження повно, послідовно і багатоаспектно розкриває тему, базується на аналізі вагомої джерельної бази, здійснене на високому науково-методичному рівні, має теоретичну і практичну цінність. Високий і логічно вивіреним рівень узагальнення, глибина дослідження тієї чи іншої проблеми, вміле використання наукових методів, новаційність підходів та оригінальність висновків ставить роботу в низку найбільш цікавих досліджень проблем і напрямів створення та використання електронних ресурсів бібліотек у системі сучасних наукових комунікацій.

Надія Пасмор,

директор бібліотеки Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого, кандидат педагогічних наук

Ольга Будецька,

заступник директора бібліотеки Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого

НА ДОПОМОГУ ВИДАВЦЮ-ПОЧАТКІВЦЮ

УДК 81'373.232.1

Культура видання значною мірою залежить від того, наскільки грамотно воно оформлене. Автори та редактори досить часто зустрічаються з труднощами у написанні складних слів. У цьому матеріалі подаються загальні правила щодо їхнього правопису з уточненнями, пов'язаними зі змінами, що сталися в українській граматиці останнім часом.

Нагадаємо насамперед, що складні слова можуть утворюватися за допомогою сполучних звуків і без них. Коли перша частина складового слова — прикметник, то сполучним звуком виступає *о*: *важкоатлет, гірничопромисловий, чорногук, яснозорий*; якщо ж першою частиною такого слова є прикметник м'якої групи, то перед *о* пишеться *ь*: *верхньодніпровський, давньоруський, середньовіччя, синьоокий*.

З цими словами не слід змішувати складних слів, перша частина яких є вищий ступінь прислівника на *е*: *вищезазваний, нижчепідписаний*.

Якщо ж перша частина складного слова — іменник або займенник, то сполучним звуком буває: після твердого приголосного, зокрема після шиплячого, звук *о*: *атомохід, грушоподібний, дощомір, самовчитель* але *кожум'яка, овочесховище, очевидний*; після м'якого приголосного (неподовженого), яким закінчується основа іменника м'якої групи, пишеться *е*: *буревій, землетрус, працездатний, яйцеподібний*, але *конов'язь, коногон, костогриз, костоправ, свинопас, свиноферма*; після *й*, яким закінчується основа іменника м'якої групи, або м'якого подовженого приголосного першої частини пишеться *є*: *боєздатність, красзнавство, життєдіяльність*.

Складні слова можуть утворюватися без словосполучного звука — шляхом безпосереднього приєднання основи до основи. При цьому перша основа може закінчуватися: на голосний звук: *всюдихід, кількарязовий, телекомітет, радіокомпанія*; у словах із числівником *одно-, три-, чотири-*: *одноденний, двоярусний, триніжка, чотиритомник*, а також у словах з тими числівниками, що в родовому відмінку мають закінчення *-и*: *п'ятирічний, п'ятизірковий, семиступеневий*; на приголосний звук: *Білгород, Новгород*, в аббревіатурах: *міськвиконком, Нацрада*, у словах із числів-

никами *двох-, трьох-, чотирьох-*, якщо дальша частина розпочинається голосними *а, о*: *двохосновний, трьохактний*.

Складні слова можуть писатися разом й окремо. Разом пишуться: усі складноскорочені слова й похідні від них: *Нацбанк, райрада, техрада, Мін'юст, профспілка, соцстрах, профспілковий, соцстрахівський*, а також усі складноскорочені слова з першими частинами: *авіа-, авто-, агро-, біо-, вело-, водо-, газо-, геліо-, гео-, гідро-, екса-, екстра-, зоо-, ізо-, квазі-, кіно-, космо-, лже-, макро-, мета-, метео-, мікро-, міні-, моно-, мото-, нео-, палео-, псевдо-, радіо-, ренго-, соціо-, стено-, супер-, теле-, термо-, турбо-, фено-, фото-* й подібні, складні числівники, першою частиною яких є кількісний числівник (коли він не позначається цифрою): *двоколісний, століття, п'ятивідсотковий, чотиритисячний*.

Через дефіс пишуться: повторення того самого слова з метою підвищення його основного значення, зокрема в дієсловах для підсилення інтенсивності дії: *говорив-говорив, писав-писав, ходив-ходив*, у прикметниках і прислівниках для вираження великої міри, ознаки: *білий-білий, сірий-сірий, густо-густо, радо-радо, часто-часто*; поєднання синонімічних слів: *гидко-бридко, зроду-віку, тишком-тишком, часто-густо*, антонімічних слів: *більш-менш, видимо-невидимо*, близьких за значення слів, що передають єдине поняття: *батько-мати* (батьки), *хліб-сіль* (їжа), слів з одним і тим самим коренем, але з різними закінченнями, префіксами, й суфіксами: *великий-превеликий, давним-давно, з давніх-давен, з діда-прадіда, мало-помалу, повік-віки, радий-радісінкий, сила-силенна, тихий-тихесенький*; (два однакових іменники, з яких один має форму називного відмінка, а другий — орудного, пишуться окремо: *кінець кінцем, одним одна, честь честю, чин чином*, а також й займенники: *сама самою, одна однісінька*); поєднання слів, що означають приблизність: *день-другий, година-дві, не сьогодні-завтра, три-чотири*, але в поєднанні слів зі значенням приблизності або певних числових меж, що складаються з двох числівників, пов'язаних цифрами, ставиться тире *студенти 3—4 курсів, 10—15 місяців*; (зазначимо, що складні вигукі та звуконаслідування: *гай-*